

Afscheid via unanimiteit: een formaliteit?

Annotatie bij Hof Amsterdam (OK) 3 juli 2025, ECLI:NL:GHAMS:2025:2399
(Dermaesthetics)

*Mr. J. M. Schepel**

In deze familieruzie over opvolging in een huidproductenbedrijf oordeelde de Ondernemingskamer onder andere dat schending van een unanimiteits eis voor bestuurdersontslag in een aandeelhoudersovereenkomst niet bijdroeg aan gegronde redenen om te twijfelen aan een juist beleid. Dit roept vragen op over de praktische waarde van unanimiteitsafspraken.

1 Inleiding

Onenigheid binnen families is de Ondernemingskamer niet vreemd. Er zijn best wat voorbeelden van ruziënde familieleden waar de gemoederen zo hoog oplopen dat de bloedverwanten niks anders weten dan zich tot de Ondernemingskamer te wenden. Recente voorbeelden die in het nieuws kwamen, gaan over een vader die het vertrouwen opzegde in zijn zoon die een meubelmaker bestuurde,¹ twee broers die een tapijtproducent voor zichzelf wilden hebben,² een adellijke broedertwist over de kosten van een schuur³ en een moeder en haar twee zonen die een hoogopgelopen conflict hadden over het beheer van de nalatenschap van een overleden winkelmagnaat.⁴ Ook het bedrijf Dermaesthetics moest eraan geloven. Deze door de moeder opgebouwde onderneming zou op een gegeven moment door haar zoon geleid moeten gaan worden. Toen die samenwerking niet goed liep, werd ook de dochter erbij betrokken. Het mocht allemaal niet baten. Zij kwamen gedrieën bij de Ondernemingskamer terecht en die deed op 3 juli 2025 uitspraak. Met deze annotatie van die uitspraak ga ik nader op het oordeel van de Ondernemingskamer in. Eerst zal ik de feiten uiteenzetten. Vervolgens zal de aandacht in het bijzonder uitgaan naar het afspreken van een unanimiteitsver-eiste in de aandeelhoudersovereenkomst voor het ontslag van een bestuurder. Ik eindig met een conclusie.

2 Feiten

2.1 Van opvolging naar onenigheid

Dermaesthetics B.V. levert huidproducten aan huidprofessionals. Sinds 1998 is de moeder de aandeelhouder van het bedrijf. Met het oog op de toekomst koos de moeder – dan enig bestuurder en aandeelhouder – er in 2016 voor om haar zoon toe te laten treden tot het bestuur. Een jaar later, in 2017, verkreeg hij 30% van de aandelen. In 2019 werd Dermaesthetics Beheer opgericht. Die vennootschap is als topholding boven Dermaesthetics B.V. geplaatst. Deze topholding houdt ook nog alle aandelen in twee andere ondernemingen. In een daarvan worden nauwelijks activiteiten verricht, de ander exploiteert een schoonheidssalon. De aandelenverhouding in de topholding bleef hetzelfde (70/30). Zowel de moeder als de zoon bleef bestuurder van de topholding.⁵

De samenwerking tussen moeder en zoon verliep niet soepel. Zij besloten daarom begin 2021 een bedrijfsadviseur in te schakelen. Die trad meerdere keren op als onafhankelijk voorzitter van de aandeelhoudersvergaderingen en bracht ook midden 2021 een rapport uit over de samenwerking. In diezelfde periode sloten moeder en zoon een aandeelhoudersovereenkomst. De daarin opgenomen afspraken hadden onder andere betrekking op het toetreden van de dochter van de moeder (en ook zus van de broer – gemakshalve verwijs ik in de rest van de annotatie naar haar als dochter) tot het bestuur en het aftreden van de moeder als bestuurder per september 2022. De moeder wordt dan 75 jaar. Een ander onderdeel van de afspraken was dat de dochter als aandeelhouder toetrad tot de vennootschap. Zij kreeg 30% van de aandelen in de vennootschap van de moeder.⁶ Op de website van Dermaesthetics zegt zij dat dat een verzoek van haar broer was:

* Mr. J.M. Schepel is advocaat bij Stibbe te Amsterdam.

1 Zie <https://fd.nl/bedrijfsleven/1570699/investeerder-stapt-in-limburg-se-meubelmaker-leolux-na-familievete>.

2 Zie <https://fd.nl/bedrijfsleven/1501889/ruziende-tapijtproducent-be-tap-nu-in-handen-van-grote-buur>.

3 Zie <https://fd.nl/samenleving/1546581/adellijke-broedertwist-bedreigt-landgoed-den-alderdinck>.

4 Zie <https://fd.nl/bedrijfsleven/1529258/ondernemingskamer-grijpt-in-bij-ruziende-familie-blokker>.

5 Hof Amsterdam (OK) 3 juli 2025, ECLI:NL:GHAMS:2025:2399, r.o. 2.1-2.3.

6 De nieuwe verhouding werd dus 30/30/40. Zie ook Hof Amsterdam (OK) 3 juli 2025, ECLI:NL:GHAMS:2025:2399, r.o. 2.4-2.5.

‘Mijn broer (...) vroeg of ik er wilde instappen. Dermaesthetics was flink gegroeid en toen [mijn moeder] een stap terug deed, wilde hij er iemand bij op bestuursniveau. We hebben toen naar elkaar uitgesproken dat het fijn zou zijn als het bedrijf in de familie kon blijven.’⁷

Maar ook daarna bleef de verhouding tussen moeder en zoon gespannen. De moeder zei daarom in maart 2022 de aandeelhoudersovereenkomst op, kort gezegd vanwege vermeende ondermaatse bedrijfsvoering. In juli 2022 trad de dochter toe tot het bestuur van Dermaesthetics en per september 2022 trad de moeder terug als bestuurder. Het bracht helaas geen verbetering – de samenwerking tussen de zoon en de dochter verliep niet naar wens. In de periode na het aftreden van de moeder als bestuurder bleven zij elkaar over en weer verwijten maken.⁸

In november 2023 was er een aandeelhoudersvergadering waarin het functioneren van het bestuur werd besproken. Blijkens de notulen had de moeder haar excuses aangeboden voor het feit dat zij informatie over het functioneren van het bestuur had gedeeld met een belangrijk personeelslid. Uit de notulen volgde ook dat partijen het erover eens waren dat de directie op dat moment niet naar behoren functioneerde, dat de moeder de zoon als een belemmering voor de groei van de zaak zag, dat de zoon mediation voorstelde, en dat de dochter zei dat zij niet met de zoon kan samenwerken. Na afloop van deze aandeelhoudersvergadering werden alle werknemers van het bedrijf op de hoogte gesteld van de onenigheid in het bestuur.⁹

De dochter en de zoon hebben vervolgens gesproken over een vertrek van de zoon als bestuurder en over een overname door de dochter van zijn aandelen. In februari 2024 gaven de aandeelhouders een accountantskantoor de opdracht om een indicatieve waardering van de vennootschap te maken. Op 8 april 2024 vond wederom een aandeelhoudersvergadering plaats, waarin de zoon en de dochter de moeder lieten weten dat er een *letter of intent* is getekend, waarbij de dochter de helft van de aandelen van de zoon overneemt. Zij had een optie op de rest wanneer de eerste helft was betaald. De statuten van de topholding bevatten een aanbiedingsregeling in de zin van art. 2:195 lid 1 BW. Tijdens deze aandeelhoudersvergadering was aan de orde of de moeder wilde reflecteren op de aandelen van haar zoon, maar zij zei toen geen gebruik van dat recht te willen maken.¹⁰ Die verklaring had een geldingsduur van drie maanden.¹¹

Kort na de aandeelhoudersvergadering in april 2024 staakte de zoon – mede op verzoek van de dochter en gezien zijn aanstaande aandelenverkoop – feitelijk zijn bestuurswerkzaamheden, alhoewel hij wel bestuurder bleef. In de letter of intent tussen de dochter en de zoon stond hierover:

‘Onderdeel van de gemaakte afspraken is dat [de zoon] zijn directiefunctie beëindigt zodra er een definitieve koopovereenkomst is en voor de duur van de LOI geen directe bestuurstaken meer uitvoert en zijn resterende werkzaamheden, met name gericht op overdracht van werkzaamheden, in overleg met [de dochter] zoveel mogelijk vanuit huis doet.’¹²

Later in april 2024 ontvingen de bedrijfsadviseur en de dochter het concept-waarderingsrapport van het accountantskantoor. Zij deelden dit niet met de moeder en de zoon. In juni 2024 maakte de dochter diverse bezwaren kenbaar tegen het beleid en de gang van zaken. Zij meende vooral dat sprake is van een impasse op zowel aandeelhouders- als bestuursniveau. Uiteindelijk bereikten zoon en dochter in juli 2024 overeenstemming over de koop van de aandelen van de zoon in Dermaesthetics door de dochter voor een prijs van bijna € 2 miljoen.¹³

In september 2024 vond weer een aandeelhoudersvergadering plaats. De zoon was hier afwezig.¹⁴ De dochter deelde tijdens deze vergadering mede dat er tussen haar en de zoon overeenstemming was bereikt over de verkoop van alle aandelen van de zoon aan haar. De bedrijfsadviseur liet tijdens deze vergadering weten dat het onderzoek naar de waardering van de vennootschap door het accountantskantoor na ontvangst van het concept-waarderingsrapport was gestaakt. De uitkomst was namelijk gebaseerd op inschattingen van de omzet die volgens de dochter te rooskleurig waren. De zoon en de moeder hebben dat concept-waarderingsrapport dan (nog steeds) niet gezien. Tijdens de vergadering meldde de dochter ook dat de (financiële) administratie van de vennootschap niet altijd zorgvuldig was gevoerd. De notulen van deze aandeelhoudersvergadering vermeldde dat de moeder heeft gezegd dat zij niet hoeft te reflecteren op de aandelen van haar zoon. Maar dit

⁷ Zie <https://dermaesthetics.nl/blog/2023/10/25/onze-merken-moeten-wel-vernieuwend-zijn/>.

⁸ Hof Amsterdam (OK) 3 juli 2025, ECLI:NL:GHAMS:2025:2399, r.o. 2.6-2.8.

⁹ Hof Amsterdam (OK) 3 juli 2025, ECLI:NL:GHAMS:2025:2399, r.o. 2.9-2.10.

¹⁰ Hof Amsterdam (OK) 3 juli 2025, ECLI:NL:GHAMS:2025:2399, r.o. 2.11-2.13.

¹¹ Leid ik af uit Hof Arnhem-Leeuwarden 9 december 2025, ECLI:NL:GHARL:2025:7902, r.o. 3.23.

¹² Leid ik af uit Hof Arnhem-Leeuwarden 9 december 2025, ECLI:NL:GHARL:2025:7902, r.o. 3.3.

¹³ Hof Amsterdam (OK) 3 juli 2025, ECLI:NL:GHAMS:2025:2399, r.o. 2.14-2.18.

¹⁴ Leid ik af uit Hof Arnhem-Leeuwarden 9 december 2025, ECLI:NL:GHARL:2025:7902, r.o. 3.8.

onderwerp was niet geagendeerd en deze notulen werden vervolgens door de moeder betwist.¹⁵

Een dag na deze aandeelhoudersvergadering, op 18 september 2024, liet de moeder aan de bedrijfsadviseur weten (alsnog) te willen reflecteren op de helft van de aandelen die de zoon in de vennootschap houdt. Als alternatief stelde zij nog voor dat de vennootschap alle aandelen van de zoon koopt. Op 24 september 2024 verzocht de dochter haar moeder om schriftelijk afstand te doen van haar rechten op grond van de blokkeringsregeling. De dochter heeft bij dagvaarding van 8 november 2024 in kort geding gevorderd dat de moeder medewerking moet verlenen aan de overdracht van de aandelen van de zoon aan de dochter. Begin december 2024 worden de vorderingen van de dochter afgewezen.¹⁶ De dochter is in hoger beroep gegaan.¹⁷ Uit het arrest van het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden van 9 december 2025 blijkt dat de dochter het hoger beroep ook verloren heeft.¹⁸

Midden oktober 2024 vroeg de zoon de accountant om het concept-waarderingsrapport. De bedrijfsadviseur stuurde vervolgens dat concept-waarderingsrapport – gedateerd op 17 april 2024 – aan alle aandeelhouders, inclusief een toelichting. Uit het conceptrapport bleek een waarde van alle aandelen van de vennootschap van bijna € 12 miljoen. Nota bene: de prijs in de definitieve aandelenkoopovereenkomst tussen de zoon en de dochter was minder dan € 2 miljoen voor 30% van de aandelen.¹⁹

Begin december 2024 bood de zoon zijn aandelen conform de blokkeringsregeling aan bij zijn moeder en de dochter. Beiden zeiden de aandelen te willen overnemen. Later in december volgde er een aandeelhoudersvergadering, waarin onder meer gediscussieerd werd over de rol van de zoon. Hij oefende namelijk al sinds april 2024 zijn bestuursactiviteiten niet meer uit en zei pas af te willen treden als de verkoop van zijn aandelen is afgerond. Daarnaast werd de bedrijfsvoering besproken:

de hoge debiteurenstand, de grote omvang van de voorraden en het bestaan van een al dan niet acuut liquiditeitsprobleem. Tijdens de vergadering werd een takenlijst gemaakt voor het bestuur, waaronder het opstellen van een *business plan*.²⁰

2.2 Het ontslag van de dochter

De familie had een druk begin van 2025. Vooral op 21 januari 2025 gebeurde er veel. Toen vond opnieuw een aandeelhoudersvergadering plaats, waarbij onder andere gesproken werd over de jaarrekening over 2023 en de stand van de voorraad. De dochter was zelf niet aanwezig, maar haar advocaat deelde bij de agendapunten een schriftelijke toelichting namens haar uit. Diezelfde middag na deze aandeelhoudersvergadering had de moeder alweer een nieuwe aandeelhoudersvergadering bijeengeroepen, met als agendapunt het ontslag van de dochter als bestuurder van Dermaesthetics. Wederom op diezelfde dag had de advocaat van de dochter de advocaten van de moeder en de zoon verzocht de aandeelhoudersovereenkomst te respecteren, waarin (in afwijking van de statuten) is bepaald dat een bestuurder slechts kan worden ontslagen met unanieme stemmen. Op 21 januari 2025 dient de dochter ook een enquêteverzoek in bij de Ondernemingskamer. Een gevraagde voorziening in dat (later nog aangevulde) enquêteverzoek is onder meer het benoemen van de dochter of een onafhankelijke en onpartijdige derde tot bestuurder met doorslaggevende stem en zelfstandige vertegenwoordigingsbevoegdheid.²¹

Een dag later, bij e-mail van 22 januari 2025, heeft de advocaat van de moeder laten weten dat de aandeelhoudersovereenkomst niet zal worden gerespecteerd, omdat deze in strijd is met art. 2:244 lid 2 BW en omdat naleving daarvan naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar is.²² Op 24 januari 2025 ontbindt de zoon de aandelenkoopovereenkomst met de dochter. Aangezien de moeder geen afstand wil doen van haar voorkeursrecht, is nakoming volgens hem blijvend onmogelijk geworden.²³

Tijdens de aandeelhoudersvergadering van 30 januari 2025 is de dochter ontslagen als bestuurder van Dermaesthetics Beheer. Moeder en zoon stemden voor het ontslag; de dochter stemde tegen. Op 31 januari 2025 heeft de zoon, handelend als bestuurder van Dermaesthetics Beheer, een onherroepelijke en volledige volmacht verleend aan de moeder tot 1 september 2027 om Dermaesthetics Beheer te vertegenwoordigen.

15 Hof Amsterdam (OK) 3 juli 2025, ECLI:NL:GHAMS:2025:2399, r.o. 2.19. Die betwisting vond het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden terecht, zie haar uitspraak van 9 december 2025, ECLI:NL:GHARL:2025:7902, r.o. 3.22: 'Om aan te mogen nemen dat [de moeder] rechtsgeldig heeft verklaard in te stemmen met de voorgenomen overdracht, is dus wel degelijk een schriftelijke verklaring nodig afkomstig van degene die instemt. Die is er niet, want de notulen zijn niet opgesteld of goedgekeurd door [de moeder]. Dat dit onderwerp niet geagendeerd is, leid ik af uit Hof Arnhem-Leeuwarden 9 december 2025, ECLI:NL:GHARL:2025:7902, r.o. 3.29: 'Aannemelijk is dat [de moeder] op de aandeelhoudersvergadering is overvallen omdat de voorgenomen overdracht niet op de agenda stond. [De moeder] heeft vervolgens vaag en onduidelijk gereageerd toen haar het een en ander werd voorgehouden en heeft de dag erna te kennen gegeven dat [zij] alsnog wilde reflecteren.'

16 Hof Amsterdam (OK) 3 juli 2025, ECLI:NL:GHAMS:2025:2399, r.o. 2.20-2.24.

17 Hof Arnhem-Leeuwarden 9 december 2025, ECLI:NL:GHARL:2025:7902.

18 Hof Arnhem-Leeuwarden 9 december 2025, ECLI:NL:GHARL:2025:7902.

19 Hof Amsterdam (OK) 3 juli 2025, ECLI:NL:GHAMS:2025:2399, r.o. 2.22.

20 Hof Amsterdam (OK) 3 juli 2025, ECLI:NL:GHAMS:2025:2399, r.o. 2.25-2.26.

21 Hof Amsterdam (OK) 3 juli 2025, ECLI:NL:GHAMS:2025:2399, r.o. 1.1 en 2.27-2.29.

22 Art. 2:244 lid 2 BW schrijft voor dat de statutaire eis voor het ontslag of de schorsing van een bestuurder niet zwaarder mag zijn dan twee derde van de uitgebrachte stemmen, waarbij die twee derde bovendien meer dan de helft van het geplaatste kapitaal moet vertegenwoordigen. Met andere woorden: de wet stelt een maximum aan hoe moeilijk men het in de statuten mag maken om een bestuurder te ontslaan.

23 Hof Amsterdam (OK) 3 juli 2025, ECLI:NL:GHAMS:2025:2399, r.o. 2.30 en 2.33.

De dochter vecht het ontslagbesluit aan in een bodemprocedure.²⁴

3 De procedure bij de Ondernemingskamer

3.1 Gegronde redenen

Alhoewel er dus meerdere procedures spelen, richt deze annotatie zich met name op de Ondernemingskamerprocedure die is gestart door de dochter. Zij bracht ter onderbouwing van haar enquêteverzoek vooral naar voren dat de algemene vergadering en het bestuur van de vennootschap niet naar behoren functioneerden als gevolg van de ernstig verstoorde verhoudingen tussen de moeder, de zoon en haarzelf. Dat beïnvloedde de bedrijfsvoering. De gevraagde onmiddellijke voorzieningen moesten de impasse met spoed gaan doorbreken, zo zei de dochter.²⁵ De moeder vond ook dat er verstoorde verhoudingen zijn. Maar die verstoorde verhoudingen leidden niet tot een impasse op bestuurs- of aandeelhoudersniveau sinds de dochter is ontslagen. Onmiddellijke voorzieningen of een onderzoek waren dus volgens haar niet nodig.²⁶

De Ondernemingskamer oordeelde dat het duidelijk is dat de verhoudingen tussen moeder, zoon en dochter al geruime tijd zijn verstoord en dat het onderlinge wantrouwen en de vele verwijten over en weer een wissel hebben getrokken op het functioneren van het bestuur in zijn verschillende samenstellingen. De gebrekkige samenwerking heeft ook haar weerslag gehad op de onderneming, onder meer doordat werknemers en klanten hiervan op de hoogte werden gesteld.²⁷ Ook met betrekking tot de administratie en jaarrekeningen is twijfel gerezen over het beleid en de gang van zaken van Dermaesthetics.²⁸

De verstoorde verhoudingen werkten door op aandeelhouder-niveau. Niet lang na het sluiten van de aandeelhoudersovereenkomst waarin afspraken zijn gemaakt om de onenigheid in het bestuur op te lossen, heeft de moeder deze weer opgezegd. Moeder en zoon zeiden niet te hebben geïnformeerd naar de uitkomsten van de waardering, maar het heeft aan het onderlinge vertrouwen niet bijgedragen dat de dochter het door haar in april 2024 al ontvangen concept-waarderingsrapport niet met moeder en zoon heeft gedeeld. Uit de overgelegde notulen van aandeelhoudersvergaderingen bleek dat constructief overleg tussen de aandeelhouders over het beleid en de continuïteit van Dermaesthetics moeizaam was. Deze verstoorde verhoudingen leidden tot gegronde redenen voor twijfel aan

een juist beleid en een juiste gang van zaken van Dermaesthetics.²⁹

De dochter zei nog dat het besluit tot haar ontslag in strijd was met de aandeelhoudersovereenkomst, waarin is afgesproken dat het ontslag van bestuurders de instemming van alle aandeelhouders behoeft. Dat droeg volgens haar bij aan de gegronde redenen om aan een juist beleid en juiste gang van zaken te twijfelen. De Ondernemingskamer is het daar – wat mij betreft: opvallend genoeg – niet mee eens.³⁰ Daar ga ik later in deze annotatie nader op in.

3.2 Belangenafweging en afwijzing

Uiteindelijk volgde er ondanks de gegronde redenen geen onderzoek. De Ondernemingskamer memoreerde dat de bevoegdheid een enquête te bevelen indien er gegronde redenen zijn om aan een juist beleid te twijfelen, een discretionaire is: bij de uitoefening van die bevoegdheid dient een afweging van de betrokken belangen plaats te vinden. Over de feitelijke gang van zaken bestond tussen partijen voldoende duidelijkheid. Een onderzoek kon in zoverre weinig bijdragen aan de beslechting van de resterende geschillen, die overwegend van vermogensrechtelijke aard zijn. De verstoorde verhoudingen hadden niet geleid tot een impasse in de algemene vergadering. Sinds het ontslag van de dochter was de zoon de enige bestuurder, die ook rechtsgeldig besluiten kon nemen. Van een impasse in het bestuur was geen sprake meer.³¹

De Ondernemingskamer oordeelde dat de zoon met de hulp van de moeder bezig was de administratie en de verslaggeving op orde te brengen, fiscale aangiftes te doen en de liquiditeitspositie te verbeteren. Terwijl verder herstelwerk werd verricht, verkeerden de vennootschap en haar onderneming niet in de gevarenzone. De Ondernemingskamer achtte het in het belang van de vennootschap en de met haar verbonden onderneming dat het bestuur kan voortgaan op de ingeslagen weg. Een onderzoek zou opnieuw tot onrust leiden, ook voor de werknemers, terwijl niet duidelijk was wat in een onderzoek (verder) opgehelderd zou moeten worden en welk doel daarmee zou zijn diendend.³²

Hoewel er dus gegronde redenen voor twijfel aan een juist beleid en een juiste gang van zaken aanwezig zijn (geweest), was de Ondernemingskamer onvoldoende ervan overtuigd dat de vennootschap, haar onderneming en haar betrokkenen op dit moment werkelijk zijn gebaat bij een onderzoek of het treffen van onmiddellijke voorzieningen. De Ondernemingskamer

24 Hof Amsterdam (OK) 3 juli 2025, ECLI:NL:GHAMS:2025:2399, r.o. 2.31-2.32.

25 Hof Amsterdam (OK) 3 juli 2025, ECLI:NL:GHAMS:2025:2399, r.o. 3.1.

26 Hof Amsterdam (OK) 3 juli 2025, ECLI:NL:GHAMS:2025:2399, r.o. 3.5.

27 Hof Amsterdam (OK) 3 juli 2025, ECLI:NL:GHAMS:2025:2399, r.o. 3.6.

28 Hof Amsterdam (OK) 3 juli 2025, ECLI:NL:GHAMS:2025:2399, r.o. 3.12.

29 Hof Amsterdam (OK) 3 juli 2025, ECLI:NL:GHAMS:2025:2399, r.o. 3.8-3.9.

30 Hof Amsterdam (OK) 3 juli 2025, ECLI:NL:GHAMS:2025:2399, r.o. 3.13-3.15.

31 Hof Amsterdam (OK) 3 juli 2025, ECLI:NL:GHAMS:2025:2399, r.o. 3.16-3.17.

32 Hof Amsterdam (OK) 3 juli 2025, ECLI:NL:GHAMS:2025:2399, r.o. 3.17.

wees het verzoek dan ook af.³³ Zij gaf de familieleden nog een dringend advies mee. Partijen moesten over een oplossing gaan nadenken 'die zij uiteindelijk zullen moeten zoeken in een herschikking op aandeelhoudersniveau'.³⁴

4 Analyse

Met name de overwegingen van de Ondernemingskamer rondom het ontslag van de dochter vind ik de moeite waard om nader te bekijken. Dat ontslag gebeurde met twee derde van de stemmen in de aandeelhoudersvergadering, terwijl partijen in hun aandeelhoudersovereenkomst juist hadden afgesproken dat dit unaniem moest. Ondanks het feit dat dit ontslag dus in strijd met de aandeelhoudersovereenkomst gebeurde, kon volgens de Ondernemingskamer niet worden geoordeeld dat het ontslag bijdraagt aan de gegronde redenen om te twijfelen aan een juist beleid of een juiste gang van zaken die er uiteindelijk wél op andere gronden waren.³⁵

Deze situatie vertoont – alhoewel dat geen enquêteprocedure was – gelijkenissen met *Kekk/Delfino*.³⁶ In *Kekk/Delfino* waren er vier aandeelhouders, van wie drie ook bestuurder waren. In de statuten was bepaald dat een bestuurder kon worden ontslagen met een meerderheid van twee derde van de stemmen in de algemene vergadering. In een later gesloten aandeelhoudersovereenkomst was echter afgesproken dat een besluit tot ontslag van een bestuurder slechts met instemming van alle aandeelhouders (unaniem) kon worden genomen. Er ontstonden spanningen in het bestuur en drie van de vier aandeelhouders wilden een bestuurder ontslaan. Die bestuurder vorderde in kort geding een verbod om hem met de statutaire meerderheid te ontslaan. De voorzieningenrechter wees de vordering toe. Als het belang van de vennootschap door naleving van een aandeelhoudersovereenkomst in onaanvaardbare mate wordt geschaad, kan sprake zijn van strijd met de redelijkheid en billijkheid. Maar dat was volgens de voorzieningenrechter niet het geval en dus mocht de bestuurder een beroep doen op de unanimiteitseis. Het hof was het hiermee oneens.³⁷ Het beroep van de bestuurder op de unanimiteitseis was – mede door de duurzame versterking van de onderlinge verhoudingen binnen het bestuur – onaanvaardbaar in de zin van art. 2:8 lid 2 BW, gelet op het belang van de vennootschap.

Bij Dermaesthetics was ook sprake van een unanimiteitseis in de aandeelhoudersovereenkomst en een andersluidende bepaling in de statuten. In haar beoordeling van de gang van zaken rondom het ontslag van de dochter neemt de Ondernemingskamer allereerst (veronderstellenderwijs) tot uitgangspunt dat

de opzegging van de aandeelhoudersovereenkomst door de moeder geen effect heeft gesorteerd.³⁸ Daarna oordeelt de Ondernemingskamer:

'In dat geval heeft het in de aandeelhoudersovereenkomst neergelegde vereiste van unanimiteit (gelet op het bepaalde in artikel 2:244 lid 2 BW in verbinding met artikel 2:25 BW) niet tot gevolg dat het ontslagbesluit nietig is'.³⁹

Dat lijkt me terecht: een stem die in strijd is met een contractuele verplichting is vennootschapsrechtelijk nog steeds een geldige stem.

In *Kekk/Delfino* stelde een van de partijen zich op het standpunt dat het unanimiteitsvereiste in de aandeelhoudersovereenkomst nietig is omdat dat vereiste in strijd is met de dwingendrechtelijke bepalingen van art. 2:244 lid 2 BW en met het gelijkkluidende artikel in de statuten. De rechtbank meende dat dit niet wegneemt dat partijen een unanimiteitsvereiste in de aandeelhoudersovereenkomst mogen afspreken:

'[A]rtikel 2:244 lid 2 BW [brengt mee] dat de bepaling dat een besluit tot ontslag van een bestuurder alleen met unanimiteit van stemmen kan worden genomen, niet in de statuten van een besloten vennootschap kan worden opgenomen. Dit laat echter onverlet dat (...) een dergelijke afspraak in de aandeelhoudersovereenkomst kan worden opgenomen. Niet valt in te zien dat nakoming van een dergelijke afspraak niet zou kunnen worden gevorderd'.⁴⁰

Het hof liet bij *Kekk/Delfino* in het midden of het unanimiteitsvereiste in de aandeelhoudersovereenkomst in beginsel afdwingbaar (of eigenlijk: rechtsgeldig) is. Het hof merkte wel op dat de wettelijke regeling van art. 2:244 BW tracht te voorkomen dat ontslag van een bestuurder te moeilijk wordt gemaakt en dat die regeling het belang van de vennootschap dient. Dat artikel brengt volgens het hof tot uiting dat het handhaven van een bestuurder tegen de wens van aandeelhouders die tezamen meer dan twee derde van de uitgebrachte stemmen en meer dan de helft van het kapitaal vertegenwoordigen, in beginsel in strijd is met het vennootschapsbelang. Maar omdat art. 2:8 lid 2 BW het vorderen van nakoming van de bepaling in de aandeelhoudersovereenkomst hoe dan ook in de weg stond, hoefde het hof zich er niet over uit te laten of die bepaling nietig was wegens strijd met art. 2:244 BW.

Het hof liet bij *Kekk/Delfino* in het midden of een unanimiteitsvereiste voor het ontslag van bestuurders in een aandeelhoudersovereenkomst an sich een nietige afspraak betreft. In

33 Hof Amsterdam (OK) 3 juli 2025, ECLI:NL:GHAMS:2025:2399, r.o. 3.18.

34 Hof Amsterdam (OK) 3 juli 2025, ECLI:NL:GHAMS:2025:2399, r.o. 3.17.

35 Hof Amsterdam (OK) 3 juli 2025, ECLI:NL:GHAMS:2025:2399, r.o. 3.14.

36 Rb. Amsterdam 16 januari 2014, ECLI:NL:RBAMS:2014:193, *JOR* 2014/157, m.nt. R.G.J. Nowak.

37 Hof Amsterdam 13 januari 2015, ECLI:NL:GHAMS:2015:55, *JOR* 2015/69, m.nt. Nowak (*Kekk/Delfino*).

38 Zie Hof Amsterdam (OK) 3 juli 2025, ECLI:NL:GHAMS:2025:2399, r.o. 2.6 voor de opzegging in de beschrijving van de feiten en r.o. 3.14 voor het oordeel van de Ondernemingskamer.

39 Hof Amsterdam (OK) 3 juli 2025, ECLI:NL:GHAMS:2025:2399, r.o. 3.14.

40 Hof Amsterdam 13 januari 2015, ECLI:NL:GHAMS:2015:55, *JOR* 2015/69, m.nt. Nowak (*Kekk/Delfino*), r.o. 3.5.

de jurisprudentie lijkt steeds duidelijker te worden dat hoewel Boek 2 BW een dwingendrechtelijk karakter heeft, dat karakter niet zo ver strekt dat aandeelhoudersovereenkomsten waarmee een resultaat wordt bereikt dat niet bij statuten zou kunnen worden gerealiseerd, ongeldig zijn.⁴¹ Daaruit lijkt te volgen dat een unanimiteitsvereiste in principe mag worden afgesproken en dus niet nietig is.

Met die ontwikkeling zal Nowak het wellicht eens zijn. Hij heeft wel kritiek op hoe rechters in de praktijk met zo'n unanimiteitsvereiste omgaan. Nowak merkte in zijn annotatie bij *Kekk/Delfino* op dat kennelijk wel een unanimiteitseis voor ontslag mag worden afgesproken in een aandeelhoudersovereenkomst, maar dat als de verhoudingen duurzaam zijn verstoord het handhaven van een bestuurder al snel onaanvaardbaar is.⁴² En de unanimiteitseis lijkt nou juist te zijn afgesproken voor de situatie dat er spanningen zijn. Nowak schreef dat het hof met de overwegingen in *Kekk/Delfino* over de derogerende werking van de redelijkheid en billijkheid erg dicht bij de principiële ongeoorloofde van een unanimiteitseis bij ontslagbesluiten komt.

Alhoewel de strijdigheid van het ontslagbesluit met het unanimiteitsvereiste in de aandeelhoudersovereenkomst niet betekende dat dat ontslagbesluit nietig was, overwoog de Ondernemingskamer in *Dermaesthetics* dat het afspreken van een unanimiteitsvereiste wel degelijk effect heeft.⁴³ De aandeelhoudersovereenkomst geeft namelijk mede invulling aan de redelijkheid en billijkheid die alle betrokkenen jegens elkaar in acht moeten nemen. De Ondernemingskamer lijkt overigens het 'partij zijn' van de vennootschap hierbij belangrijk te vinden, leid ik af uit haar oordeel:

'Bij de aandeelhoudersovereenkomst waren alle aandeelhouders en de vennootschap partij, zodat de afspraken in zoverre mede invulling geven aan de redelijkheid en billijkheid die alle betrokkenen jegens elkaar in acht moeten nemen.'⁴⁴ (curs. JS)

Of het 'partij zijn' van de vennootschap van belang is om te concluderen dat de aandeelhoudersovereenkomst invulling geeft aan vennootschapsrechtelijke open normen, is in ieder geval sinds het *Chipsbol*-arrest een beschreven onderwerp.⁴⁵ In het *Chipsbol*-arrest beweerde de vennootschap dat de aandeelhoudersovereenkomst haar niet aanging omdat zij daar geen

partij bij was. De Hoge Raad ging daar niet in mee. Inmiddels lijkt de overwegende conclusie in jurisprudentie en literatuur dat het 'partij zijn' van de vennootschap geen noodzakelijke voorwaarde is voor vennootschapsrechtelijke doorwerking van de aandeelhoudersovereenkomst.⁴⁶

Die doorwerking is niet absoluut, zo oordeelde de Ondernemingskamer in *Dermaesthetics*.⁴⁷ Ook andere elementen spelen een rol in het kader van de vraag of het besluit tot ontslag in strijd is met de redelijkheid en billijkheid die door art. 2:8 BW worden geëist. In dit geval lagen aan het ontslagbesluit volgens de Ondernemingskamer zakelijke overwegingen ten grondslag: onder meer de geconstateerde bedrijfsmatige problemen bestaande uit de groei van de beperkt houdbare voorraad, de omvang van de debiteurenportefeuille en de daarmee verband houdende liquiditeitsproblemen. De dochter was in staat gesteld een raadgevende stem uit te brengen, maar heeft zoon en moeder niet kunnen overtuigen. Op basis hiervan oordeelde de Ondernemingskamer dat het ontslag van de dochter niet bijdroeg aan gegronde redenen om te twijfelen aan een juist beleid of een juiste gang van zaken van *Dermaesthetics*.

Dat vind ik opvallend, omdat bij de beantwoording van de vraag of er sprake is van gegronde redenen voor twijfel aan een juist beleid en een juiste gang van zaken in samenhang met de vraag wat de redelijkheid en billijkheid van art. 2:8 BW behelzen, de afspraken in een aandeelhoudersovereenkomst in andere zaken bij de Ondernemingskamer een belangrijke rol spelen. Denk bijvoorbeeld aan *Versatel*.⁴⁸ Daar werd de vraag of schending van de aandeelhoudersovereenkomst een gegronde reden kan zijn om te twijfelen aan de juistheid van het beleid van de vennootschap bevestigend beantwoord. Een ander voorbeeld van een belangrijke rol voor de aandeelhoudersovereenkomst bij een enquêteverzoek is *SleeperCharger*.⁴⁹ De Ondernemingskamer wees daar een enquêteverzoek toe en oordeelde dat niet de wet en de statuten het doen en laten van de vennootschap bepaalden, maar de inhoud van de (aandeelhouders)overeenkomst. Willems besprak onder andere dat arrest, maar ook *Cordial*,⁵⁰ en concludeerde dat wat partijen in een aandeelhoudersovereenkomst afspreken rechtstreeks bepalend kan zijn voor de toetsing van vennootschapsrechtelijke besluiten en de uitoefening van vennootschapsrechtelijke bevoegdheden. De aandeelhoudersovereenkomst, zegt Willems,

41 Zie bijv. Rb. Amsterdam 16 januari 2014, ECLI:NL:RBAMS:2014:193, *JOR* 2014/157, m.nt. R.G.J. Nowak, Rb. Amsterdam 15 oktober 2008, ECLI:NL:RBAMS:2008:BH2984, *JOR* 2009/124 (*Ixus Holding*) en HR 19 maart 1975, ECLI:NL:HR:1975:AB5277, *NJ* 1976/267, m.nt. B. Wachter.

42 Hof Amsterdam 13 januari 2015, ECLI:NL:GHAMS:2015:55, *JOR* 2015/69, m.nt. Nowak (*Kekk/Delfino*).

43 Hof Amsterdam (OK) 3 juli 2025, ECLI:NL:GHAMS:2025:2399, r.o. 3.14.

44 Hof Amsterdam (OK) 3 juli 2025, ECLI:NL:GHAMS:2025:2399, r.o. 3.14.

45 HR 29 november 1996, ECLI:NL:HR:1996:ZC2211, *JOR* 1997/28 (*Chipsbol*).

46 Zie o.m. Asser/Van Solinge & Nieuwe Weme 2-*I*b 2019/107 inclusief verwijzingen en N.J. van den Berg, 'Partij-zijn van de vennootschap bij aandeelhoudersovereenkomsten', *MvO* 2024, afl. 11, p. 258-274.

47 Hof Amsterdam (OK) 3 juli 2025, ECLI:NL:GHAMS:2025:2399, r.o. 3.14.

48 Hof Amsterdam (OK) 20 mei 1999, ECLI:NL:GHAMS:1999:AD3055, *JOR* 2000/72, m.nt. J.M. Blanco Fernández (*Versatel*).

49 Hof Amsterdam (OK) 15 juni 2023, ECLI:NL:GHAMS:2023:1386 (*SleeperCharger*).

50 HR 10 februari 2023, ECLI:NL:HR:2023:199, *NJ* 2023/166, m.nt. H.J. de Kluiver (*Cordial*).

heeft hiermee statutaire (of beter: rechtspersonenrechtelijke) statuur gekregen.⁵¹

In die context zou men toch wel degelijk kunnen verwachten dat het ontslag van een aandeelhouder/bestuurder in strijd met een bepaling in de aandeelhoudersovereenkomst t zou leiden tot gegronde redenen om aan een juist beleid of een juiste gang van zaken te twijfelen. De Ondernemingskamer concludeerde in *Dermaesthetics* op basis van andere redenen wél dat sprake was van gegronde redenen. Toch zonderde de Ondernemingskamer het ontslag van de dochter in strijd met de aandeelhoudersovereenkomst uit van haar complex aan gebeurtenissen dat tot haar conclusie van gegronde redenen leidde.

De vraag dringt zich dan bij mij op wat het afspreken van unanimiteit voor bestuurdersontslag nog voor zin heeft. Een ontslag in strijd met die afspraak kon in *Kekk/Delfino* niet worden teruggedraaid en in *Dermaesthetics* leidde een ontslag in strijd met die afspraak niet tot gegronde redenen. De Ondernemingskamer noemt bij *Dermaesthetics* als argumenten waarom zij het ontslag niet mee liet wegen in haar conclusie tot gegronde redenen de zakelijke overwegingen die aan het ontslagbesluit ten grondslag lagen (bedrijfsmatige problemen zoals de groei van de voorraad, de omvang van de debiteurenportefeuille en liquiditeitsproblemen), het feit dat de dochter een raadgevende stem heeft kunnen uitbrengen, en de bevoegdheid van de algemene vergadering om de bestuurder te allen tijde te ontslaan. Deze argumentatie overtuigt mij niet direct. Ten eerste zullen er bij een ontslag van een bestuurder vrijwel altijd zakelijke overwegingen zijn – anders zou het ontslag immers niet aan de orde zijn, of wellicht arbeidsrechtelijk problematisch. Ten tweede is het toekennen van een raadgevende stem weliswaar een vorm van hoor en wederhoor, maar het biedt geen reële of vergelijkbare bescherming als de meerderheid toch kan besluiten tot ontslag. De raadgevende stem van bestuurders en commissarissen is wettelijk verplicht, maar er is in de wet niets vastgelegd over hoe zij in de gelegenheid moeten worden gesteld die raadgevende stem uit te brengen. In arbeidsrechtelijke literatuur lees ik dat de door een bestuurder te geven raadgevende stem ‘doorgaans het karakter draagt van een sacraal dansje’⁵² waar de algemene vergadering meestal aan voorbijgaat.⁵³ Ten derde is de verwijzing naar de bevoegdheid van de algemene vergadering om de bestuurder te allen tijde te ontslaan (art. 2:244 lid 1 BW) juist de reden waarom partijen in een aandeelhoudersovereenkomst een unanimiteitseis afspreken: om die wettelijke bevoegdheid contractueel te beperken. Ook dat lijkt me dus geen reden om handelen in strijd met een unanimiteitseis te bagatelliseren.

De Ondernemingskamer wijst erop dat sinds het ontslag van de dochter in zakelijk opzicht het nodige is verbeterd. Dit suggereert dat het ontslag van de dochter in het belang van de vennootschap was. Toch blijft de vraag of deze pragmatische benadering recht doet aan de contractuele afspraken die partijen hebben gemaakt. Het feit dat het ontslag van de dochter achteraf gezien positieve gevolgen heeft gehad voor de bedrijfsvoering, neemt niet weg dat het besluit tot ontslag in strijd was met de unanimiteitseis uit de aandeelhoudersovereenkomst en daarom een rol had kunnen spelen bij de gegronde redenen. Partijen die een aandeelhoudersovereenkomst opstellen, doen dat juist om duidelijkheid te scheppen over hun onderlinge verhoudingen en om bescherming te bieden in situaties waarin de samenwerking onder druk komt te staan. De unanimiteitseis is een van de instrumenten die daarvoor worden gebruikt. Als een unanimiteitseis voor ontslag van bestuurders in een aandeelhoudersovereenkomst wordt afgesproken, dan is dat vaak juist bedoeld om bescherming te bieden in situaties waarin de verhoudingen verslechteren. Het is in tijden van harmonie dat unanimiteit geen probleem oplevert. De unanimiteitseis kan zo een beschermingsmechanisme voor minderheidsaandeelhouders zijn die ook een bestuurderspositie hebben. Daarmee kan worden voorkomen dat zij bij verslechterende verhoudingen zowel hun bestuursfunctie als hun invloed in de vennootschap verliezen. Maar als de rechter oordeelt dat een beroep op de unanimiteitseis in tijden van verstoorde verhoudingen naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar is of niet in het belang van de vennootschap, dan wordt de contractuele vrijheid van partijen om hun verhoudingen te regelen beperkt. Als partijen in de praktijk geen effectief beroep op de unanimiteitseis kunnen doen wanneer de verhoudingen verslechteren – precies de situatie waarvoor de bepaling is bedoeld – dan verliest de afspraak haar beschermende werking.

Dit roept de vraag op of partijen überhaupt nog moeten proberen om via een unanimiteitseis in een aandeelhoudersovereenkomst bescherming te regelen, of dat zij beter kunnen kiezen voor andere mechanismen. Wellicht is een boeteclausule voor niet-nakoming van de aandeelhoudersovereenkomst een mogelijkheid. Handelen volgens de unanimiteitseis kan dan een financiële prikkel hebben. Of een exitregeling die wordt geactiveerd wanneer de unanimiteit niet wordt bereikt. Zo kunnen partijen afspreken dat als een meerderheid van de aandeelhouders een bestuurder wil ontslaan maar de unanimiteit niet wordt bereikt, de (minderheids)aandeelhouder het recht heeft om zijn aandelen te verkopen tegen een meer dan marktconforme waarde. Dit biedt een uitweg uit de impasse zonder dat de unanimiteitseis zijn beschermende werking verliest.

5 Conclusie

De uitspraak van de Ondernemingskamer in *Dermaesthetics* plaatst zich in de lijn van *Kekk/Delfino*: een beroep op een unanimiteitseis voor ontslag van bestuurders in een aandeelhoudersovereenkomst wordt niet als redelijk gezien wanneer de verhoudingen duurzaam zijn verstoord. Hoewel de Onder-

51 J.H.M. Willems, ‘Fons Leijten als corporate litigator: fortiter in re, suaviter in modo’, in: P.H.M. Broere, C.D.J. Bulten & E.E.U. Vroom (red.), *Het belang van Fons* (VDHI nr. 190), Deventer: Wolters Kluwer 2024/43.2.

52 P.J. de Waal, ‘Een gemankeerde analogie’, *ArbeidsRecht* 2000/67.

53 J.J. Trap & P.A. Charbon, ‘Van Kalmthout/Meeüs “revisited”’, *ArbeidsRecht* 2025/8.

nemingskamer erkent dat de afspraken in de aandeelhoudersovereenkomst mede invulling geven aan de redelijkheid en billijkheid, is die doorwerking niet absoluut en moeten ook andere elementen worden meegewogen. Deze benadering roept vragen op over de waarde van unanimiteitsafspraken in aandeelhoudersovereenkomsten. Als partijen daar in de praktijk geen effectief beroep op kunnen doen wanneer de verhoudingen verslechteren, wat heeft de unanimiteitseis dan nog voor zin? De unanimiteitseis wordt afgesproken om bescherming te bieden in tijden van conflict, maar wordt door de rechter juist in die tijden terzijde geschoven.

Daarnaast vind ik het gewicht dat de Ondernemingskamer toekent aan de schending van de aandeelhoudersovereenkomst opvallend. In zaken als *Cancun*, *Versatel*, *SleeperCharger* en *Cordial* wordt de aandeelhoudersovereenkomst juist als uitgangspunt genomen bij de vraag of er gegronde redenen zijn voor twijfel aan een juist beleid en bij de invulling van art. 2:8 BW. In *Dermaesthetics* daarentegen draagt het niet-naleven van een bepaling uit de aandeelhoudersovereenkomst juist niet bij aan gegronde redenen.

Voor de praktijk betekent dit dat partijen die een aandeelhoudersovereenkomst opstellen, zich moeten realiseren dat een unanimiteitseis voor ontslag van bestuurders geen absolute bescherming biedt. Zij kunnen overwegen om naast een unanimiteitseis ook boeteclausules op niet-naleving op te nemen of exitregelingen die worden geactiveerd wanneer de unanimiteit niet wordt bereikt. Anders zal het afgesproken afscheid via unanimiteit wellicht slechts een formaliteit blijken.